

$$f(x) \in \mathbb{Q}[x], f^{\circ} = n \geq 1$$

Tétel: $\mathbb{Q}[x]$ -ben elsőfajú magas fokú polinomok (irreducibilis polinomok) léteznek.

pl.: $f(x) = x^n - 2 \quad \forall n \geq 1$ -re irreducibilis $\mathbb{Q}[x]$ -ben

Biz.: indirekt. lásd TK!!!

~~XXX~~

HORNER - séma

$$f(x) = a_n x^n + a_{n-1} x^{n-1} + \dots + a_2 x^2 + a_1 x + a_0$$

x helyett írjuk α -t

$$\begin{aligned} f(\alpha) &= a_n \alpha^n + a_{n-1} \alpha^{n-1} + \dots + a_2 \alpha^2 + a_1 \alpha + a_0 = \\ &= f(\alpha) = \alpha (a_n \alpha^{n-1} + a_{n-1} \alpha^{n-2} + \dots + a_2 \alpha + a_1) + a_0 = \\ &= ((a_n \alpha^{n-2} + a_{n-1} \alpha^{n-3} + \dots + a_2) \alpha + a_1) \alpha + a_0 = \end{aligned}$$

⋮

	a_n	a_{n-1}	a_{n-2}	...	a_0
α	a_n	$a_n \alpha + a_{n-1}$	$(a_n \alpha + a_{n-1}) \alpha + a_{n-2}$		$f(\alpha)$

$\cdot \alpha \rightarrow \square$
 $\downarrow +$

pl.: $x^5 + 4x^4 + 3x^2 + 2x - 7$

	1	4	0	3	2	-7
$\alpha = -1$	1	3	-3	6	-4	-3

$\rightarrow a_n = 1$ nem gyök

de: $x^5 + 4x^4 + 3x^2 + 2x - 7 = (x+1) \cdot$

$\cdot (x^4 + 3x^3 - 3x^2 + 6x - 4) - 3$

2002. XII. 11.

Másodfokú egyenlet:

1., $ax^2 + bx + c = 0$

$a \neq 0$

$a, b, c \in \mathbb{C}$

hiz TK! gyökerei

$$x_{1,2} = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a}$$

$$x_1 + x_2 = -\frac{b}{a}$$

$$x_1 \cdot x_2 = \frac{c}{a}$$

$$D = b^2 - 4ac$$

$ax^2 + bx + c = 0$ $a \neq 0$ $a, b, c \in \mathbb{C} \Leftrightarrow$ létezik többszörös gyöke

$(x_1 = x_2)$, ha $a \cdot D = 0$. (Ekkor: $x_1 = x_2 = -\frac{b}{2a}$)

$ax^2 + bx + c = 0$; $a \neq 0$ $a, b, c \in \mathbb{R}$

$$D = b^2 - 4ac$$

• $D = 0$ $(x_1 = x_2 = -\frac{b}{2a} \in \mathbb{R})$

• $D > 0 \Rightarrow \pm \sqrt{b^2 - 4ac} \in \mathbb{R} \Rightarrow x_1 \neq x_2$; $x_1 \in \mathbb{R}$, $x_2 \in \mathbb{R}$

• $D < 0 \Rightarrow \sqrt{b^2 - 4ac} = \sqrt{i^2 (4ac - b^2)} \Rightarrow \pm i \sqrt{4ac - b^2} \in \mathbb{C} \setminus \mathbb{R}$

$x_1 \neq x_2$

$x_1, x_2 \in \mathbb{C} \setminus \mathbb{R}$

XXXXXXXX

11., Harmadfokú egyenlet:

$ax^3 + bx^2 + cx + d = 0$ /a $a \neq 0$ $a, b, c, d \in \mathbb{C}$

$$x^3 + \frac{b}{a}x^2 + \frac{c}{a}x + \frac{d}{a} = 0$$

$$x := y - \frac{b}{3a}$$

$$\left(y - \frac{b}{3a}\right)^3 + \frac{b}{a} \left(y - \frac{b}{3a}\right)^2 + \frac{c}{a} \left(y - \frac{b}{3a}\right) + \frac{d}{a} = 0$$

$$t^2 + qt - \left(\frac{p}{3}\right)^3 = 0$$

gyökösök a egyenletet összeadjuk alapján

$$t_{1,2} = u^3, v^3 = \frac{-q \pm \sqrt{q^2 + 4\left(\frac{p}{3}\right)^3}}{2} = -\frac{q}{2} \pm \sqrt{\left(\frac{q}{2}\right)^2 + \left(\frac{p}{3}\right)^3}$$

$$u_{1,2,3} = \sqrt[3]{-\frac{q}{2} + \sqrt{\left(\frac{q}{2}\right)^2 + \left(\frac{p}{3}\right)^3}}; \quad v_{1,2,3} = \sqrt[3]{-\frac{q}{2} - \sqrt{\left(\frac{q}{2}\right)^2 + \left(\frac{p}{3}\right)^3}}$$

$$z = u_{1,2,3} + v_{1,2,3} \rightarrow z_{1,2,\dots,9}$$

DE: $3u_i \cdot v_i = -p$

iszantjuk: u_1, u_2, u_3

$$v_1 = -\frac{p}{3u_1}; \quad v_2 = -\frac{p}{3u_2}; \quad v_3 = -\frac{p}{3u_3}$$

$$z = \underbrace{\sqrt[3]{-\frac{q}{2} + \sqrt{\left(\frac{q}{2}\right)^2 + \left(\frac{p}{3}\right)^3}}}_{u_i} + \underbrace{\sqrt[3]{-\frac{q}{2} - \sqrt{\left(\frac{q}{2}\right)^2 + \left(\frac{p}{3}\right)^3}}}_{v_i}$$

→ 3-adoszú egyenlet megoldóképlete

$$u_i \cdot v_i = -\frac{p}{3}$$

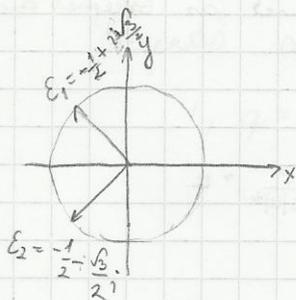
Cardano-féle formula **XXXIV**

Legyen

$$u_1 = \sqrt[3]{-\frac{q}{2} + \sqrt{\left(\frac{q}{2}\right)^2 + \left(\frac{p}{3}\right)^3}} \quad \text{egy követik érték} \quad v_1 = -\frac{p}{3u_1}$$

$$u_2 = u_1 \cdot \varepsilon_1 \quad \Rightarrow \quad v_2 = -\frac{p}{3u_2} = -\frac{p}{3u_1 \varepsilon_1} \cdot \frac{\varepsilon_2}{\varepsilon_2} = -\frac{p}{3u_1} \cdot \varepsilon = \underline{v_1 \cdot \varepsilon_2}$$

$$u_3 = u_2 \cdot \varepsilon_2 \quad \Rightarrow \quad \underline{v_3} = \dots = \underline{v_1 \cdot \varepsilon_1}$$

$$z_1 = u_1 + v_1$$

$$z_2 = u_2 + v_2 = \underbrace{\left(-\frac{1}{2} + i\frac{\sqrt{3}}{2}\right)}_{\varepsilon_1} u_1 + \underbrace{\left(-\frac{1}{2} - i\frac{\sqrt{3}}{2}\right)}_{\varepsilon_2} v_1 = -\frac{1}{2}(u_1 + v_1) + \frac{\sqrt{3}}{2}i(u_1 - v_1)$$

$$z_3 = -\frac{1}{2}(u_1 + v_1) - \frac{\sqrt{3}}{2}i(u_1 - v_1)$$

A fenti z_1, z_2, z_3 valóban megoldás

$$z_1 + z_2 + z_3 = \dots = 0 \checkmark$$

$$z_1 \cdot z_2 + z_2 \cdot z_3 + z_1 \cdot z_3 = \dots = p \checkmark$$

$$z_1 \cdot z_2 \cdot z_3 = \dots = -q \checkmark$$

Az összeg a négyzetes tag együttelhatója

A 3-adosú egyenlet diszkriminánsa:

$$x^3 + px + q = 0$$

$$D := -108 \left[\left(\frac{p}{2} \right)^2 + \left(\frac{q}{3} \right)^3 \right]$$

Tétel: $x^3 + px + q = 0 \Leftrightarrow \exists$ egyenlő gyök, ha $D = 0$.

Biz. lásd később! vagy TK!

$$x^3 + px + q = 0, \quad pq \neq 0; \quad p, q \in \mathbb{R}$$

$$D = 0$$

$$u_1 = \sqrt[3]{-\frac{q}{2}} \in \mathbb{R}$$

$$v_1 = -\frac{p}{3u_1} \in \mathbb{R}$$

$$z_1 = u_1 + v_1 \in \mathbb{R}$$

$$z_2 = -u_1 \in \mathbb{R}$$

$$z_3 = -u_1 \in \mathbb{R}$$

$$D < 0$$

$$\left(\frac{q}{2} \right)^2 + \left(\frac{p}{3} \right)^3 > 0$$

$$\sqrt{\left(\frac{q}{2} \right)^2 + \left(\frac{p}{3} \right)^3} \in \mathbb{R}$$

$$u_1 = \sqrt[3]{-\frac{q}{2} + \sqrt{\left(\frac{q}{2} \right)^2 + \left(\frac{p}{3} \right)^3}} \in \mathbb{R}$$

$$v_1 = -\frac{p}{3u_1} \in \mathbb{R}$$

$$z_1 = u_1 + v_1 \in \mathbb{R}$$

$$z_2 = \in \in \mathbb{C} \setminus \mathbb{R}$$

$$z_3 = \in \in \mathbb{C} \setminus \mathbb{R}$$

$$\left. \begin{matrix} z_2 = \bar{z}_3 \end{matrix} \right\}$$

$$D > 0$$

$$\left(\frac{q}{2} \right)^2 + \left(\frac{p}{3} \right)^3 < 0 \Rightarrow p < 0$$

$$u^3 = -\frac{q}{2} + \sqrt{\left(\frac{q}{2} \right)^2 + \left(\frac{p}{3} \right)^3} = -\frac{q}{2} + i \sqrt{\left(\frac{q}{2} \right)^2 - \left(\frac{p}{3} \right)^3}$$

$$|u^3| = \sqrt{\left(\frac{q}{2} \right)^2 + \left(-\left(\frac{q}{2} \right)^2 - \left(\frac{p}{3} \right)^3 \right)^2} = \sqrt{\left(\frac{p}{3} \right)^3}$$

(\hookrightarrow komplex szám abszolútértéke: építsük ki négyzetet + szám és négyzet és ezzel az összeghez a gyököt.)

$$|u| = \sqrt{-\frac{p}{3}}$$

$$v = -\frac{p}{3u} \cdot \frac{\bar{u}}{\bar{u}} = -\frac{p}{3|u|^2} \cdot \bar{u}$$

$$v = \bar{u}$$

$$u = a + bi, \quad v_1 = a - bi$$

$$z_1 = u_1 + v_1 = 2a \in \mathbb{R}$$

$$z_2 = -\frac{1}{2}(u_1 + v_1) + i \frac{\sqrt{3}}{2}(u_1 - v_1) = -a - b\sqrt{3} \in \mathbb{R}$$

$$z_3 = -\frac{1}{2}(u_1 + v_1) - i \frac{\sqrt{3}}{2}(u_1 - v_1) = -a + b\sqrt{3} \in \mathbb{R}$$

$$x_1 \neq x_2, \quad x_1 \neq x_3, \quad x_2 \neq x_3$$

Amennyiben a $D > 0$, 3 db. különböző valós győre van a harmadfokú egyenletnek.

Caseus irreducibilis: nem rőszvesethető eset

(Nem oldható meg úgy az egyenlet a rőszvesetés a valós számok halmazán, a komplex számok rőszvesetése nélkül)

Lehet olyan megoldást konstruálni, de az nem algebrai úton történik. (amiben nincs komplex szám)

Caseus irreducibilis esetében trigonometriai megoldás adható. (Lásd TK!)
~~XXXXXXXX~~ KELL!!!

III., Negyedfokú egyenlet:

$$ax^4 + bx^3 + cx^2 + dx + e = 0$$

$$a \neq 0 \quad a, b, c, d, e \in \mathbb{C}$$

$$x^4 + \frac{b}{a}x^3 + \frac{c}{a}x^2 + \frac{d}{a}x + \frac{e}{a} = 0$$

$$x := y - \frac{b}{4a}$$

$$y^4 + \underbrace{(\dots)}_0 y^3 + \underbrace{(\dots)}_p y^2 + \underbrace{(\dots)}_q y + \underbrace{(\dots)}_r = 0$$

$$\boxed{y^4 + py^2 + qy + r = 0}$$

Elegendő az $x^4 + px^2 + qx + r = 0$ egyenlet megoldásával foglalkozni:

1, $q = 0$

$$x^4 + px^2 + r = 0$$

$$t = x^2 \rightarrow t^2 + pt + r = 0 \begin{cases} t_1 \rightarrow x_1, x_2 \\ t_2 \rightarrow x_3, x_4 \end{cases} \checkmark$$

2, $r = 0$

$$x(x^3 + px + q) = 0$$

$$\begin{matrix} / \\ x=0 \\ \downarrow \\ x_1, x_2, x_3 \end{matrix}$$

Egy a \mathbb{R} -en értelmezett függvény, meghatározni a hozzá tartozó b-t és c-t. Utána ezt másodikra egyenlet segítségével meghatározható a másik két gyök.

(Z, +, ·) képzése elmélet

VIII

$(\mathbb{N} \times \mathbb{N}, \oplus, \odot)$

↳ rendezett elempárok halmaza

1, $(m; n) \oplus (p; q) := (m+p; n+q)$

$(u; v) \odot (p; q) := (mp+nq; mq+np)$

all: \oplus, \odot kommu., asszociatív
 \odot distributív az \oplus -ra nézve

2, $\mathcal{S}: (m; n) \mathcal{S} (p; q) := m+q = n+p$

allígy: \mathcal{S} az $(\mathbb{N}^2, \oplus, \odot)$ -ban kongruenciareláció

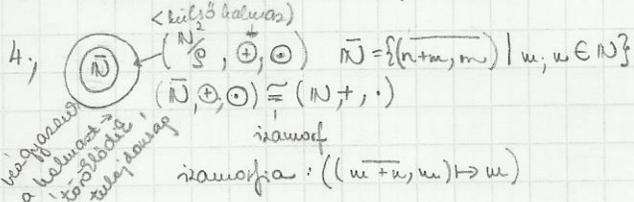
-ekvivalenciareláció

$(m; n) \mathcal{S} (p; q) \Leftrightarrow (u'; v') \mathcal{S} (p'; q') \Rightarrow$
 $\Rightarrow [(m; n) \oplus (u'; v')] \mathcal{S} [(p; q) \oplus (p'; q')] \Leftrightarrow$

$[(m; n) \odot (u'; v')] \mathcal{S} [(p; q) \odot (p'; q')]$

3, $(\mathbb{N}^2_{\mathcal{S}}; \oplus, \odot)$ integritástartomány
 faktorképzésre algebrai struktúra (kl. op...)
 (szükség esetén halmaz)

\oplus, \odot : kommu., assz., \odot az \oplus -ra distributív
 \exists neutrális elem, \exists egységelem, \exists minden
 elemnek additív inverze, nullstomenter.
 nullhis elem: $(\mathcal{E}, \mathcal{E}) \Rightarrow$ osztály (pl: (1,1), (2,2)...)
 egységelem: $(u+1, u)$
 additív inverz: $(\overline{u}, u) = (\overline{u}, u)$

5, $(\overline{u}, u) = (\overline{u+t}, t) \oplus (k, \ell+u) = (\overline{m+t}, t) \oplus (\overline{\ell+u}, \ell)$

$(\overline{u}, u) \mapsto u \cdot u^{-1}$

6, $(\mathbb{N}^2_{\mathcal{S}}, \oplus, \odot)$ helyett $(\mathbb{Z}, +, \cdot)$ jelölés
 $\mathbb{Z} := \{ \dots -2; -1; 0; 1; 2 \dots \}$

egész szám: felírható két természetes szám különbségként

(Q, +, ·) képzése

IX

$\mathbb{Z}_0 = \mathbb{Z} \setminus \{0\}$

1, $(\mathbb{Z} \times \mathbb{Z}_0, \oplus, \odot)$

$(u, v) \oplus (p, q) := (uq+vp, pq)$
 $(m, n) \odot (p, q) := (mp, nq)$

all: \oplus, \odot : kommu., asszociatív
 \odot az \oplus -ra nézve NEM distributív

2, $\mathcal{S}: (m, n) \mathcal{S} (p, q) := uq = np$

all: $\mathcal{S}: (\mathbb{Z} \times \mathbb{Z}_0, \oplus, \odot)$ -ban kongruenciarel.

- \mathcal{S} ekvivalenciareláció

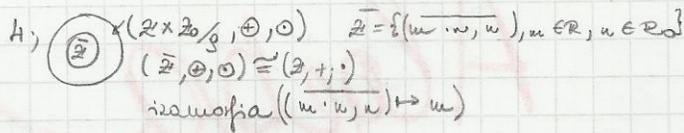
$(m, n) \mathcal{S} (p, q) \Leftrightarrow (u', v') \mathcal{S} (p', q') \Rightarrow$
 $\Rightarrow [(m, n) \oplus (u', v')] \mathcal{S} [(p, q) \oplus (p', q')] \Leftrightarrow$

$[(m, n) \odot (u', v')] \mathcal{S} [(p, q) \odot (p', q')]$

< a ul felbontja a $\mathbb{Z} \times \mathbb{Z}_0$ -t halmazokra >

3, $(\mathbb{Z} \times \mathbb{Z}_0_{\mathcal{S}}, \oplus, \odot)$ -t

- \oplus, \odot : kommu. asszoc., \odot az \oplus -ra nézve distrib.
- \exists egységelem, egységelem, additív inverz, multiplikatív inv.
- egységelem: $(0; u)$, egységelem: $(1; u)$
 additív inverz: $(\overline{u}, u) = (\overline{u}, u)$
 multiplikatív inv: $(\overline{u}, u)^{-1} = (\overline{u}, u)$

5, $(\overline{u}, u) = (\overline{ut}, t) \odot (\overline{\ell}, \ell u) = (\overline{ut}, t) \odot (\overline{\ell u}, \ell)^{-1}$

$(\overline{u}, u) \mapsto u \cdot u^{-1} = \frac{u}{u}$

6, $(\mathbb{Z} \times \mathbb{Z}_0_{\mathcal{S}}, \oplus, \odot)$ helyett $(\mathbb{Q}, +, \cdot)$ jelölés

$\mathbb{Q} = \{ \frac{u}{v}, u \in \mathbb{Z}, v \in \mathbb{Z}_0 \}$

rac. szám: felírható két egész szám hányadosaként

6, Reciprok egyenlet

32. tétel

Def: $f(x) = 0$ egyenlet reciprok egyenlet, ha $f(x) = 0$ esetén $f(\frac{1}{x}) = 0$ is teljesül azonos multiplikatással.

(Ha (α) α -szörös gyök volt $\Rightarrow \frac{1}{\alpha}$ is α -szörös gyök)

Def: $f(x) = a_n \cdot x^n + a_{n-1} \cdot x^{n-1} + \dots + a_1 \cdot x + a_0$ egyenletet szimmetrikusnak nevezünk, ha $a_n = a_0$
 $a_{n-1} = a_1$, $a_{n-2} = a_2$ (egyházas szimmetrikusak)
Antiszimmetrikus, ha (előjelben) $a_n = -a_0$
 $a_{n-1} = -a_1$
 $a_{n-2} = -a_2$

Tétel: $f(x) = 0 \Leftrightarrow$ reciprok egyenlet, ha vagy szimmetrikus, vagy antiszimmetrikus.

Biz: $f(x) = 0$ gyökei $x_1, x_2, \dots, x_n \rightarrow$ gyökök és egyházas összeállítás
 $\frac{1}{x_1}, \frac{1}{x_2}, \dots, \frac{1}{x_n} \rightarrow$ " "
" = "

lásd tk. $a_n = \pm a_0$
 $\swarrow \searrow$
 $a_{n-1} = a_1$ $a_{n-1} = -a_1$

a) ± 1 gyökök leválasztása

$$f(x) = (x-1)^{k_1} \cdot (x+1)^{k_2} \cdot f_1(x)$$

b) Ha $f_1 \neq 1$ $f_1(x) = 0$ megoldása ($f_1(\pm 1) \neq 0$) *

$$f_1(x) = 0 \text{ alakja: } f_1^{\circ} = 2m \quad (páros fokszám) \quad f_1^{\circ} = 2m+1 \quad (páratlan fokszám)$$

\swarrow szim. \searrow antisz. \swarrow szim. \searrow antisz.

~~$f^{\circ} = 2m$; $f_1 = \text{antisz.}$~~

~~$$f_1(x) = a_{2m} x^{2m} + a_{2m-1} x^{2m-1} + \dots + a_{2m-1} x + a_{2m}$$~~

de $f_1(1) = 0$ ellentmondás (mert már kivettük * est.)
 \uparrow
 befejezhetőre

~~$f^{\circ} = 2m+1$; f_1 szim. ; $f_1(1) = 0$ vagy $f_1(-1) = 0$~~
 ~~f_1 antisz. ; ellentmondás~~

Kör: $f_1^{\circ} = 2m$, $f_1(x)$ -nek szimmetrikusnak kell lenni.
 (Mindig páros fokszámú és szimmetrikus)

$$f_1(x) = b_{2m} \cdot x^{2m} + b_{2m-1} \cdot x^{2m-1} + \dots + b_{2m-1} \cdot x + b_{2m} \quad /: x^m$$

$$b_{2m} \left(x^m + \frac{1}{x^m} \right) + b_{2m-1} \left(x^{m-1} + \frac{1}{x^{m-1}} \right) + \dots + b_{m+1} \left(x + \frac{1}{x} \right) + b_m = 0$$

$$\therefore y := x + \frac{1}{x}$$

de; $x^2 + \frac{1}{x^2} = \left(x + \frac{1}{x}\right)^2 - 2 = y^2 - 2$

$$x^3 + \frac{1}{x^3} = \left(x + \frac{1}{x}\right)^3 - 3x^2 \cdot \frac{1}{x} - 3x \cdot \frac{1}{x^2} = y^3 - 3\left(x + \frac{1}{x}\right) = y^3 - 3y$$

$$C_n \cdot y^n + C_{n-1} \cdot y^{n-1} + \dots + C_1 y + C_0 = 0$$

$y_1; y_2; \dots; y_n \rightarrow n$ db gyök

$$x + \frac{1}{x} = y_i \Rightarrow \begin{cases} x_{i1} \\ x_{i2} \end{cases} \rightarrow 2n \text{ db gyök}$$

(Minden y -hoz két x gyök tartozik)

Mj: Gyöklettel ^{mindig} megoldható reciprokegyenletek maximális fokszáma: 9

(olyan 9-ced fokú egyenlet nincs, amelynek a ± 1 ne lenne gyöke \Rightarrow 8-cad fokú egyenletet kapunk beosztás 2-vel 4-fokú egyenlet \Rightarrow amely már megoldható)

Ezek az együtthatók speciális vöndérből való és ezek algebrai úton megoldhatók.